

První tři adventní týdny - tři stupně „okultních zkoušek“

Sergej O. Prokofjev

Kapitola, která je v knize „Jak dosáhneme poznání vyšších světů T' věnována zasvěcovací cestě samé, počíná popisem tří „zkoušek“, jimiž se v duchovním žákovi vyvíjejí duševní vlastnosti, kterých je bezpodmínečně třeba, má-li být zasvěcení proděláno správným způsobem. A není těžké vycítit, že v průběhu roku je doba *po* svátku Michaelově zvláště příznivá pro tyto zkoušky, obzvláště doba tří prvních adventních týdnů.

První zkouška se podle knihy „Jak dosáhneme poznání vyšších světů“ nazývá „zkouškou ohněm“. Touto zkouškou dosahuje duchovní žák pravého duchovního nazírání na všechny pozemské věci: nejprve na „neživá tělesa, potom na rostliny, zvířata a na člověka.“ Padá jaksi závoj z předmětů a bytostí, které ho obklopují, „stojí... potom nezahaleny - obnaženy - před pozorovatelem, ... (a to) spočívá na ději, který se označuje jako ‚duchovní proces spalovací‘.“

Morální vlastnosti, o nichž se zde mluví, často již získali ti lidé, kteří prošli tvrdou školou života. „Jsou to ti“, tak píše Rudolf Steiner, „kteří procházejí bohatými zkušenostmi takového druhu, že jejich sebedůvěra, jejich odvaha, jejich stálost a vytrvalost vzrůstají zdravým způsobem a že se učí snášet utrpení, zklamání, neúspěch podnikání s duševní velikostí a zejména s klidem a s nezlomnou silou.“ Tato slova dávají vzniknout před vnitřním pohledem obrazu člověka, který se dokáže udržet ve všech bouřích a ve všech nepokojích života *vnitřně vzpřímeným*, který se nikdy nesklání před náporům životních bouří, jelikož si získal neotřesitelnou důvěru v moc vyšší *spravedlnosti*, která neviditelně vede svět a dává mu „utrpení, zklamání a neúspěchy podnikání“ jako zkoušky.

Podává-li se duchovnímu žáku v této zkoušce obstát, potom se mu odhalují podle slov Rudolfa Steinera „charaktery okultního písma“, které nejsou ničím jiným než „existující děje a bytosti duchovního světa“. A dále: „Učíme se pomocí těchto znamení rozumět řeči věcí.“ V této řeči zjevuje každá věc a bytost duchovnímu žáku své skryté původní jméno, část „světového praslova“, jež spočívá na jeho základě, praslova, které tvořilo kdysi náš svět. Tak počíná žák tímto zážitkem poněkud vnikat do mystéria kosmického Slova, božského Loga, čímž je doveden k druhé „zkoušce“. Neboť duchovní žák se nyní učí dávat se vést při svém konání ne již svými egoistickými vlastními přáními, nýbrž světovou spravedlností, božskými cíli kosmu, které on může poznávat skrytým Slovem, jež se mu otevřelo. Tak odpovídá tato první zkouška svým vnitřním charakterem duchovnímu obsahu prvního adventního týdne.

Druhá zkouška se nazývá „zkouška vodou“. Je bezprostředním pokračováním zkoušky první. „Jí se musí prokázat, zda se [duchovní žák] může svobodně a volně pohybovat ve vyšším světě.“ Žák musí nyní vykonávat určitou činnost, kterou je s to rozpoznat vnitřní řeči ve formě „skrytého písma“, jemuž se naučil na předcházejícím stupni. Podstata této zkoušky spočívá podle slov Rudolfa Steinera v tomto: „Kdyby během svého jednání přimísil něco ze svých přání, mínění atd., kdyby se jen na okamžik řídil nikoli zákony, které poznal jako správné, nýbrž svou libovůlí, potom by se stalo něco zcela jiného, než se má stát.“ Jde tu především o to, aby získal *sebeovlddám*. Jím disponuje ale již vysokou měrou ten, kdo již ve všedním životě „získal si schopnost sledovat vysoké zásady a ideály, aniž se poddává osobním rozmarům a libovůli, kdo dovede plnit svou povinnost také vždy tehdy, kdy sklony a sympatie chtějí velice rády od této povinnosti odvést. Na tomto stupni přichází v úvahu zvláště vlastnost „bezpodmínečně *zdravé a jisté soudnosti*“, - Není obtížné nahlédnout, že těmto dvěma základním formám odpovídají velkou měrou ony vnitřní vlastnosti, které je třeba přiřadit k druhému adventnímu týdnu: zachovávání pravé míry a rozvahy. Tak podporuje vývoj oné nejprve jmenované vlastnosti, aby se přemohla a osobní přání a mínění, rozmary a egoistická libovůle při plnění vyšších povinností, a vývoj rozvahy vede ke skutečně jisté soudnosti. Obě dohromady ale umožňují duchovnímu žákovi obstát v druhé zkoušce.

Jestliže se mu to podařilo, „čeká na něho třetí ‚zkouška‘. Při ní nepociťuje žádný cíl. Vše je vloženo do jeho vlastní ruky. Ocítá se v postavení, kdy ho nic nepodněcuje k jednání. Musí zcela sám nalézt svou cestu.“ „Vše, čeho je zapotřebí, spočívá v tom, aby se rychle vyrovnal sám se sebou. Neboť musí zde najít své „vyšší já“ v nejbližším slova smyslu. Musí se rychle rozhodnout naslouchat vnučení Ducha ve všech věcech. Čas k nějakému uvažování, pochybnostem atd. zde již nemá. ... Co člověka odvrací od naslouchání Duchu, musí se odvážně překonat. Jde o to dokázat v této situaci *duchapřítomnost*. A to je také vlastnost, k jejímuž dokonalému vytvoření je tento stupeň vývoje zaměřen.“ Také zde může být všední život pro člověka dobrou okultní školou: „Osoby, které dospěly

tak daleko, že jsou schopny bez váhání, bez velkého uvažování rychlého rozhodnutí, když jsou náhle postaveny před životní úkoly k nim přistupující, pro ty je život takovým školením.“

Když si nyní uvědomíme, že duchovní žák prožívá právě v této době první následky rozestupování myšlení, cítění a chtění, pak chápeme, co znamená v hlubším smyslu pojem „vývoje duchapřítomnosti“. Není to nic jiného než trvající a plně vědomé vedení tří od sebe oddělených duševních sil vyšším já. Ctnost, bez níž takové vedení nelze uskutečnit, bez níž nelze ve zmíněné zkoušce správně obstát, je ctnost *odvahy, nebojácnosti*. Jen ten člověk, který vyvinul tuto ctnost vysokou měrou, může, „neztrácejte sama sebe“, splnit takový úkol, který si sám předsevzal. Neboť při třetí zkoušce může „jen sám v sobě samém najít jediný pevný bod, jehož se může přidržet.“ A tak je zapotřebí silné odvahy, která se zcela zvláště podporuje vědomým prožíváním duchovního obsahu třetího adventního týdne. Neboť slova: „Co brání naslouchat Duchu, musí být odvážně překonáno“, mohou tu platit jako vůdčí pravidlo. Ve smyslu terminologie „Filosofie svobody“ můžeme také říci, že je třeba u této zkoušky jednat z nejmocnějších impulsů morální fantazie.

Není těžké rozpoznat souvislost jmenovaných zkoušek s tím, co bylo řečeno v kapitole „Zkouška samotou“, že totiž poněkud odstupují, stahují se zpět bytosti z hierarchie archeů, archandělů, andělů. Neboť, esotericky pozorováno, jestliže se hierarchické bytosti stojící člověku nejbližší zčásti vzdalují, je to vlastní dění, které se jaksi uskutečňuje za odpovídajícími zkouškami. Tak odstupují bytosti z hierarchie archeů, které již na starém Saturnu prodělaly stupeň lidství *v ohnivém těle*, na Zemi se ale již pozvedly k duchovnímu člověku, proměněnému tělu fyzickému, odstupují postupně od vedení člověka, který obstál při „zkoušce ohněm“. Rovněž odstupují od člověka bytosti z hierarchie archandělů, které v sobě nesou plně vyvinutého ducha oživujícího či životního ducha - proměněné tělo éterické, jehož fyzickým otiskem na Zemi je *vodní element* - odstupují od člověka, který prošel druhou zkouškou, „zkouškou vodou“. A konečně se zmenšuje vedení bytostmi z hierarchie andělů, kteří mají vyvinuté duchovní svébytnosti či duchovní já, - to znamená proměněné tělo astrální, jehož fyzickým výrazem na Zemi je *vzdušný element* když žák úspěšně obstojí při „zkoušce vzduchem“.

Tak se jeví člověk v závěrečném zážitku úplné osamělosti, stojí bezprostředně na prahu k duchovnímu světu, jako ten, kdo se stal sám sebou svým vlastním úsilím o svůj individuální vývoj. Neboť jenom tak, jakým je *ve skutečnosti*, může vstoupit do chrámu vyššího poznání.